

Když stát nedokáže ukončit konflikt

Vysoce konfliktní opatrovnické spory a jejich ekonomické dopady na děti, společnost a ekonomiku

13. BŘEZNA 2026 – Během deseti let bylo vysoce konfliktními opatrovnickými spory v Česku zasaženo přibližně 76 tisíc dětí.

Vysoce konfliktní opatrovnické spory mohou českou společnost stát až 258 miliard Kč v horizontu jedné generace.

Jana Galvis

Ekonomka a analytička Institutu liberálních studií, zabývá se hospodářskou politikou, e-commerce a Latinskou Amerikou.

Institut liberálních studií

Český nezávislý think-tank založený v červenci 2020, navazující na tradice českého liberálního myšlení.

Svoboda jednotlivce, volný trh, malý stát a mír.

Obsah

Executive Summary.....	3
Úvod	5
1. Institucionální násilí jako selhání státu.....	7
1.1. Systémové selhání státu	7
1.2. Vysoce konfliktní spory v péči o dítě – vymezení pojmu.....	8
1.3. Proč nejde o individuální selhání rodičů	8
1.4. Charakteristiky vysoce konfliktních sporů.....	9
2. Rozsah problému: Počet dětí vystavených vysoce konfliktním opatrovnickým řízením (2015–2024).....	10
2.1. Úvod	10
2.2. Metodologické vymezení.....	10
2.3. Výsledky za období 2015–2024.....	11
2.4. Společenský význam zjištěných údajů	12
3. Soudní náklady vysoce konfliktních sporů.....	13
3.1. Úvod do ekonomických dopadů rozvodu a opatrovnických sporů.....	13
3.2. Přímé náklady rozvodu a opatrovnických sporů v České republice	13
4. Ekonomické dopady vysoce konfliktních sporů	18
4.1. Mentální zdraví jako ekonomická veličina.....	18
4.2. Ekonomické dopady zhoršení mentálního zdraví rodičů.....	18
4.3. Ekonomické dopady devastace mentálního zdraví dětí.....	22
4.4. Započtení sekundárních ekonomických efektů.....	24

4.5.	Vzdělávací a intergenerační ztráty	25
4.6.	Dodatečné dlouhodobé zdravotní náklady kohorty dětí	26
4.7.	Interpretace výsledků a strukturální rámec dopadů.....	27
4.8.	Další ekonomické dopady.....	29
5.	Fiskální náklady státu.....	33
5.1.	Úvod	33
5.2.	Metodika odhadu	33
5.3.	Náklady soudního systému.....	34
5.4.	Administrativní náklady justice	35
5.5.	Náklady orgánů sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD)	36
5.6.	Souhrnná tabulka fiskálních nákladů státu	38
	Závěr.....	40
	Použité zdroje.....	42

Executive Summary

Vysoce konfliktní opatrovnická řízení představují významný, avšak dlouhodobě podceňovaný problém českého rodinného práva. Přestože jsou tyto spory často interpretovány jako individuální selhání rodičů, jejich rozsah a důsledky naznačují, že jde o strukturální fenomén s významnými sociálními a ekonomickými dopady.

Analýza provedená v této studii ukazuje, že během posledního desetiletí mohlo být vysoce konfliktními opatrovnickými spory v České republice zasaženo přibližně 76 tisíc dětí. Tento počet odpovídá populaci většího města. Konflikty mezi rodiči se v těchto případech často proměňují v dlouhodobé institucionální procesy zahrnující opakovaná soudní jednání, sociální šetření a další zásahy veřejných institucí.

Ekonomická analýza ukazuje, že tyto spory generují významné náklady nejen pro jednotlivé rodiny, ale také pro stát a celou ekonomiku.

Konzervativní model použitý v této studii odhaduje, že přímé fiskální náklady spojené s fungováním soudního systému, administrativní zátěží justice a činností orgánů sociálně-právní ochrany dětí mohou dosahovat přibližně 1,6 miliardy Kč ročně, což odpovídá zhruba 16 miliardám Kč za desetileté období.

Ještě významnější jsou širší ekonomické dopady těchto konfliktů. Dlouhodobé opatrovnické spory jsou často spojeny s výrazným poklesem pracovní produktivity rodičů, zvýšenými zdravotními náklady a vyšším čerpáním sociálních transferů. Konzervativní model naznačuje, že tyto tokové ekonomické ztráty mohou dosahovat přibližně 8,9 miliardy Kč ročně, tedy téměř 89 miliard Kč za desetileté období.

Největší a zároveň nejméně viditelnou část ekonomických dopadů však představují dlouhodobé důsledky pro děti. Výzkumy z oblasti psychologie, ekonomie vzdělávání a veřejného zdraví ukazují, že chronický rodinný konflikt může negativně ovlivnit vzdělávací výsledky, pracovní uplatnění i zdravotní stav v dospělosti. Pokud je část generace vystavena těmto faktorům v kritickém období vývoje, může to vést k významnému oslabení jejího celoživotního lidského kapitálu.

Konzervativní odhad naznačuje, že ztráta lidského kapitálu části dotčené kohorty dětí může dosahovat přibližně 127 až 169 miliard Kč v celoživotním horizontu.

Pokud jsou tyto dopady posuzovány společně, může celkový ekonomický rozsah problému dosahovat přibližně 215 až 258 miliard Kč v horizontu jedné generace.

Ekonomické náklady však představují pouze část problému. Vysoce konfliktní opatrovnické spory znamenají především dlouhodobou zátěž pro děti, které jsou vystaveny chronickému konfliktu, nejistotě a opakovaným zásahům veřejných institucí do rodinných vztahů.

Pokud systém nedokáže tyto konflikty včas stabilizovat a minimalizovat jejich dopady na děti, může se původní rodinný spor proměnit v dlouhodobý institucionální proces s významnými sociálními a ekonomickými důsledky.

Vysoce konfliktní opatrovnické spory tak nepředstavují pouze problém rodinného práva. Jsou zároveň otázkou fungování veřejných institucí, ochrany dětí a dlouhodobé ochrany lidského kapitálu společnosti.

Tabulka 0.1: Hlavní zjištění studie (shrnutí ekonomických dopadů):

Kategorie dopadu	Odhadovaný rozsah
Děti zasažené vysoce konfliktními opatrovnickými spory (2015–2024)	≈ 76 000 dětí
Přímé fiskální náklady státu (soudy, OSPOD, administrativa)	≈ 1,6 mld. Kč ročně
Tokové ekonomické ztráty (produktivity rodičů, zdravotní náklady, transfery)	≈ 8,9 mld. Kč ročně
Tokové ekonomické ztráty za 10 let	≈ 89 mld. Kč
Dlouhodobá ztráta lidského kapitálu části generace dětí	127–169 mld. Kč
Celkový ekonomický rozsah problému (horizont jedné generace)	≈ 215–258 mld. Kč

Ekonomické ztráty lze vyčíslit. Ztracené dětství nikoli.

Vysoce konfliktní opatrovnické spory tak nepředstavují pouze rodinný nebo právní problém, ale také ekonomický fenomén s potenciálními dopady až 258 miliard Kč v horizontu jedné generace. Největší náklady však nenese stát, ale děti, jejichž dětství se často odehrává mezi soudními jednáními.

Úvod

Rozpad rodičovského vztahu představuje významnou životní událost, která má zásadní dopady na stabilitu rodinného prostředí, psychický vývoj dítěte i socioekonomickou situaci rodičů. Ve většině případů je tato situace zvládnuta dohodou rodičů nebo relativně krátkým soudním řízením. V určité části případů však dochází k vysoce konfliktním opatrovnickým sporům, které mají dlouhodobý charakter, opakovaně zatěžují rozhodovací aparát státu a zásadním způsobem ovlivňují životní dráhy všech zúčastněných.

Tato studie vychází z předpokladu, že vysoce konfliktní opatrovnické spory nelze redukovat pouze na individuální selhání rodičů. Přestože rodičovský konflikt je nepochybně primárním impulsem řízení, způsob, jakým na něj reagují veřejné instituce – zejména soudy a orgány sociálně-právní ochrany dětí – může mít samostatné a dlouhodobé důsledky. V situacích, kdy rozhodovací procesy nejsou schopny konflikt efektivně stabilizovat, dochází k jeho institucionalizaci a reprodukci prostřednictvím opakovaných procesních kroků, znaleckých posudků, předběžných opatření a odvolacích řízení.

V této souvislosti je v textu používán pojem institucionální násilí. Tento pojem není užíván ve smyslu fyzického násilí, ale jako označení situací, v nichž rozhodovací mechanismy veřejné moci vedou – v důsledku své struktury, neefektivity či absence korektivních mechanismů – k opakovanému nebo prohlubujícímu se poškození psychické, sociální či ekonomické stability dotčených osob. Institucionální násilí v tomto kontextu označuje strukturální riziko, že výkon veřejné moci může v určitých případech produkovat újmu namísto jejího zmírnění.

Impuls pro sepsání této studie vyšel z mediálních zpráv desítek dokumentovaných případů, v nichž docházelo k násilným odebráním dětí, dlouhodobému omezení kontaktu dítěte s jedním z rodičů, či k nedostatečnému zohlednění tvrzení o domácím nebo sexuální násilí.¹ Tyto případy nejsou v textu analyzovány jako jednotlivé excesy, ale poukázaly na indikátory možného systémového rizika, které může být důsledkem institucionálního designu opatrovnického systému.

Cílem této studie není hodnotit jednotlivá rozhodnutí ani přisuzovat individuální odpovědnost konkrétním aktérům. Jejím cílem je analyzovat strukturální dopady vysoce konfliktních

---

¹ Viz případ Bertík, zdroj: [Seznam Zprávy: Podcast Bertík](#), viz případ Tomášek z Ústí, zdroj: [Seznam Zprávy: „Tomáš si následky exekuce ponese celý život, stát to dítě ničí,“ říká psychologka](#), viz případ Markéty Doškové, zdroj: [Seznam Zprávy: Nemí alkoholička ani narkomanka, přesto přišla o své čerstvě narozené dítě](#), viz [Novinky: Syn přijel od matky s pervitinem v krvi. Otec jí ho odmítá svěřit, rok jsou na útěku](#), viz týrané chlapce z Brandýsa nad Labem, zdroj: [Seznam Zprávy: Zavírala syny do sklepa a bila je pěstmi. Je kvalitnější rodič, napsali znalci](#), viz řada příběhů z *Maják pro Tebe*, které se do médií nedostaly.

opatrovnických sporů v České republice v období let 2015–2024 a modelovat jejich ekonomické důsledky. Text proto kombinuje právně-institucionální perspektivu s ekonomickou analýzou lidského kapitálu a veřejných financí.

Analýza se soustředí na tři klíčové roviny dopadu: přímé náklady nesené rodiči, fiskální náklady nesené veřejnými rozpočty a dlouhodobý ztracený ekonomický potenciál vyplývající z oslabení lidského kapitálu části dotčené kohorty dětí. Zvolený model pracuje s konzervativními předpoklady vycházejícími z mezinárodní empirické literatury o dopadech raného psychosociálního stresu na ekonomickou participaci a produktivitu.

Studie neprokazuje přímou kauzalitu mezi konkrétním rozhodnutím a individuálním ekonomickým výsledkem. Jejím cílem je odhadnout rozsah potenciálního agregovaného dopadu při zachování explicitně definovaných parametrů. Ekonomické vyčíslení tak slouží jako nástroj pro posouzení rozsahu rizika, nikoli jako účetní vyčíslení bezprostřední škody.

V kontextu identifikovaného počtu dětí vystavených vysoce konfliktním sporům však nelze tento fenomén chápat jako marginální. Pokud rozhodovací procesy generují dlouhodobé lidské a ekonomické důsledky, stává se otázka efektivity a odpovědnosti institucionálního rámce nejen právním, ale i makroekonomickým tématem. Studie proto otevírá diskusi o tom, zda současný systém řešení vysoce konfliktních opatrovnických sporů minimalizuje újmu a maximalizuje ochranu dítěte, nebo zda v některých případech může představovat faktor, který újmu reprodukuje a prohlubuje.

1. Institucionální násilí jako selhání státu

1.1. Systémové selhání státu

Pojem institucionální násilí je v této studii používán nikoli ve smyslu fyzického nebo přímého násilí, ale jako označení dlouhodobého a opakovaného selhání veřejných institucí, které vede k měřitelným negativním dopadům na jednotlivce i společnost jako celek (Galtung, 1969; Farmer, 2004; Scott, 1998). Instituce, v tomto případě nejčastěji policie, OSPOD, soudy, mají chránit ty nejzranitelnější - děti, a ohrožené pečující rodiče. Instituce zde velmi často svou nečinností, ignorováním důkazů či složitostí rozhodovacího procesu děti a rodiče nechrání, naopak spíše prohlubují jejich trauma.

Institucionální násilí zde označuje situaci, kdy stát prostřednictvím svých rozhodovacích procesů:

- produkuje nebo prohlubuje újmu, například nařizuje styk dítěti s rodičem i přes to, že dítě se brání a styk odmítá, případně dítě svěří do péče rodiče, přičemž dítě rodiče odmítá (Kelly, 2000; Johnston, 1994),
- systém svěří dítě do péče rodiče, který se chová násilně a dostatečně neprověří důkazy (Emery, 2012),
- nedokáže včas zastavit eskalaci konfliktu, jako důsledek výše uvedených příkladů (Scott, 1998),
- systematicky zvyšuje transakční náklady účastníků řízení (Coase, 1960; Lai, 2001),
- a současně nenese odpovědnost za dlouhodobé následky svých rozhodnutí (Galtung, 1969).

Ve vysoce konfliktních opatrovnických sporech se institucionální násilí neprojevuje jednorázovým rozhodnutím, ale akumulací dílčích procesních kroků – prodlužováním řízení, opakovanými znaleckými posudky, nejednotnými rozhodnutími a absencí jasných sankcí za manipulativní chování (Johnston, 1994; Emery, 2012). Výsledkem je chronická zátěž dětí i rodičů, která má dlouhodobé psychologické, sociální i ekonomické důsledky (Kelly, 2000; Amato, 2010; Felitti et al., 1998).

Není neobvyklé, že spory o děti se táhnou řadu let. Pro děti se jedná o velmi formativní zkušenosti, které je budou následně negativně ovlivňovat po zbytek života (Felitti et al., 1998; Heckman, 2006). Je potřeba mít na paměti, že soudy a OSPOD rozhodují o dětech v jejich rané fázi života, kdy jsou extrémně zranitelné a kdy by bylo záhodno, aby instituce byly empatictější a nebyly násilné.

1.2. Vysoce konfliktní spory v péči o dítě – vymezení pojmu

Pro účely této studie jsou vysoce konfliktní spory v péči o dítě chápány nikoli jako individuální selhání rodičů, ale jako selhání institucionálního designu opatrovnického systému, který není schopen konflikt efektivně ukončit.

Vysoce konfliktní spor je definován jako:

Opatrovnický spor, ve kterém institucionální rozhodovací procesy po delší časové období selhávají v dosažení stabilního a předvídatelného uspořádání péče o dítě, přičemž dochází k opakované eskalaci konfliktu, přenosu nákladů na dítě a vzniku dlouhodobých sociálních a ekonomických dopadů (Johnston, 1994; Emery, 2012).

Rozhodujícím znakem tedy není samotná existence rodičovského konfliktu, ale jeho institucionalizace a dlouhodobá reprodukce prostřednictvím státních rozhodovacích procesů.

1.3. Proč nejde o individuální selhání rodičů

Ve veřejné debatě bývají vysoce konfliktní opatrovnické spory často interpretovány jako selhání komunikace mezi rodiči, osobnostní patologie jednotlivců, nebo „extrémní případy“, které nelze systémově řešit.

Tato interpretace je však chybná. Individuální konflikty rodičů existovaly a existovat budou. Rozhodující otázkou však není existence konfliktu, ale způsob, jakým na něj stát reaguje. Pokud by šlo primárně o individuální selhání rodičů, nebylo by možné pozorovat:

- systematicky dlouhá řízení,
- vysokou míru opakovaných návrhů a odvolání,
- výrazné rozdíly v rozhodování mezi soudy,
- ani opakující se negativní dopady na děti napříč případy.

K vysoce konfliktním opatrovnickým sporům dochází zejména mezi rodiči, kde často již bylo přítomno určité násilí, a to fyzické, psychické a ekonomické. Mnohdy všechny typy násilí současně. Stát neumí konflikt deeskalovat a často nutí znesvářené strany podstoupit mediaci, kdy je rodič-oběť je tlačena k tomu, aby se s rodičem-agresorem domluvila a to i v případech, kdy bylo prokázáno fyzické násilí či dokonce týrání. Slabší rodič, respektive rodič-oběť, se ocitá v nevýhodě, je tlačěn do spolupráce, které často nemusí být schopen kvůli psychickému stavu.

Tedy, jedná se selhání rozhodovacích procesů státu, kdy stát nevytváří správné incentivy pro ukončení konfliktu, nepenalizuje chování, které konflikt eskaluje, a externalizuje náklady svých rozhodnutí na děti, rodiče a budoucí veřejné rozpočty.

1.4. Charakteristiky vysoce konfliktních sporů

Vysoce konfliktní spory v péči o dítě se typicky vyznačují následujícími znaky:

a) Dlouhodobost a opakovanost řízení

Spor není uzavřen jedním rozhodnutím, ale probíhá jako **chronický proces** s opakovanými návrhy, odvoláními, předběžnými opatřeními a revizemi nastavení péče.

b) Institucionální eskalace konfliktu

Rozhodnutí jednotlivých institucí na sebe často nenavazují, nejsou koordinována a místo stabilizace situace přispívají k její další eskalaci.

c) Informační asymetrie

Soudy a další instituce rozhodují na základě omezených a fragmentárních informací o rodinné realitě, což zvyšuje riziko chybných závěrů a nesprávného vyhodnocení chování rodičů. Často nejsou schopny rozpoznat manipulativní jednání, k rodiči-oběti přistupují stejně jako k rodiči-agresorovi, tedy nereflektují trauma rodičů a dětí, přiznávají stejná práva (například střídavou péči) i v případech, kdy jeden z rodičů je agresor atd.

d) Přenos nákladů na dítě

Dítě nese důsledky rozhodovací nejistoty – opakované změny režimu, loajaltní konflikty a dlouhodobý stres – aniž by mělo možnost ovlivnit podobu řízení. Soud často jeho požadavky na to, se kterým z rodičů chce být, nebere zřetel. Důsledky a náklady vysoce konfliktních sporů nese dítě celý život.

e) Absence efektivních sankcí a incentív

Systém nedisponuje mechanismy, které by systematicky penalizovaly manipulativní nebo eskalační chování a současně motivovaly ke stabilnímu řešení (Emery, 2012).

2. Rozsah problému: Počet dětí vystavených vysoce konfliktním opatrovnickým řízením (2015–2024)

2.1. Úvod

Rozpad rodiny představuje pro dítě jednu z nejvýznamnějších životních změn. Nejde pouze o právní ukončení partnerského vztahu rodičů, ale o zásah do každodenní stability, pocitu bezpečí a kontinuity vztahů. V situacích, kdy se rodiče dokáží dohodnout, může být tento přechod pro dítě zvládnutelný. V přibližně jedné pětině případů však dochází k vysoce konfliktním sporům, které mají dlouhodobý charakter a vyžadují intenzivní zásah státu prostřednictvím soudů a orgánů sociálně-právní ochrany dětí (Kelly, 2000).²

Cílem této kapitoly je kvantifikovat rozsah tohoto jevu v České republice v období let 2015–2024. Smyslem není pouze prezentovat čísla, ale ukázat, že se nejedná o marginální problém jednotlivých rodin, nýbrž o stabilní a strukturální jev, který každoročně zasahuje tisíce dětí.

2.2. Metodologické vymezení

Oficiální statistiky nevedou samostatnou kategorii „vysoce konfliktní opatrovnické řízení“. Pro účely této studie proto byl použit kombinovaný odhad vycházející z dostupných demografických dat.

Základ tvoří počet nezletilých dětí, které jsou evidovány při rozvodech manželství podle údajů Českého statistického úřadu. Tyto údaje však nepokrývají děti narozené mimo manželství, jejichž rodiče se rozejdou bez formálního rozvodu. Podle dlouhodobých statistik ČSÚ se podíl dětí narozených mimo manželství v posledních letech pohybuje kolem 45–47 %. Pro výpočet jsem použila 45 %. Tato skupina představuje významnou část dětí, jejichž rodinná situace je při rozpadu soužití rovněž řešena v opatrovnickém řízení.

Pro výpočet byl proto použit součet:

- dětí evidovaných při rozvodech,
- a odhadovaného počtu dětí narozených mimo manželství, u nichž došlo k rozpadu rodičovského soužití.

---

² Také čeští odborníci se shodují, že vysoce konfliktních opatrovnických řízení je přibližně dvacet procent, viz diskusi k pořadu *Vě stínu* ke kauze Bertík na Seznam Zprávách. Zdroj: [Seznam Zprávy: Ubližuje otec, nebo matka? Poznává čtyřleté dítě? Experti řeší kauzu Bertík](#)

Z tohoto celkového počtu byl aplikován podíl 20 % vysoce konfliktních řízení, který vychází z odborných odhadů diskutovaných v oblasti rodinného práva a forenzní psychologie. Tento podíl není oficiální statistickou kategorií, ale představuje kvalifikovaný odhad rozsahu případů, v nichž dochází k intenzivnímu rodičovskému konfliktu s potenciálním rizikem ohrožení dítěte.

2.3. Výsledky za období 2015–2024

Tabulka 2.1: počet dětí procházející rozpadem rodiny a počet dětí v konfliktních opatrovnických řízeních

Rok	Celkem dětí při rozvodech	Odhad opatrovnických sporů týkajících se dětí narozených mimo manželství (45 % ze všech dětí)	Celkem dětí, kterým se rozpadla rodina	20 % konfliktních řízení
2015	23 175	18 961	42 136	8 427
2016	22 848	18 694	41 542	8 308
2017	23 740	19 424	43 164	8 633
2018	22 287	18 235	40 522	8 104
2019	22 631	18 516	41 147	8 229
2020	20 175	16 507	36 682	7 336
2021	20 432	16 717	37 149	7 430
2022	18 343	15 008	33 351	6 670
2023	17 950	14 686	32 636	6 527
2024	19 284	15 778	35 062	7 012
Celkem	210 865	172 526	383 391	76 678

Zdroj: Český statistický úřad, 2025

Za období deseti let bylo identifikováno celkem 383 391 dětí, kterým se rozpadla rodina a jejichž situace vyžadovala právní úpravu péče. Z tohoto počtu bylo odhadovaně 76 678 dětí vystaveno vysoce konfliktnímu opatrovnickému řízení.

V průměru tak každoročně přibližně 38 339 dětí zažívá rozpad rodinné struktury a přibližně 7 668 z nich vstupuje do vysoce konfliktního sporu řešeného státními institucemi. Jinými slovy, každý den je přibližně 21 nových dětí vystaveno intenzivnímu rodičovskému konfliktu, jehož řešení přebírá stát.

Trend je v průběhu sledovaného období relativně stabilní. Roční počty dětí, kterým se rozpadla rodina, kolísají mezi 32 000 až 43 000, přičemž počet vysoce konfliktních řízení se dlouhodobě pohybuje mezi 6 500 až 8 600 ročně. Nejde tedy o výkyv způsobený jednorázovou událostí, ale o strukturální charakteristiku systému rodinné justice v České republice

2.4. Společenský význam zjištěných údajů

Kumulativní číslo **76 678 dětí za deset let** odpovídá populaci většího českého města. Tato skutečnost ilustruje rozsah fenoménu, který je často vnímán jako souhrn jednotlivých individuálních příběhů.

Každé z těchto dětí prožívá nejen rozpad rodiny, ale také období zvýšeného napětí, nejistoty a často dlouhodobého rodičovského konfliktu. V případě vysoce konfliktních řízení se dítě ocitá v situaci, kdy jsou jeho vztahy, každodenní režim i pocit bezpečí předmětem sporu a rozhodování třetích stran.

Rozpad rodiny sám o sobě představuje významnou zátěžovou událost, která je v odborné literatuře opakovaně spojována se zvýšeným rizikem emočních a behaviorálních obtíží u dětí (Amato, 2010). Pokud je však tento rozpad doprovázen dlouhodobým a intenzivním rodičovským konfliktem, eskalací obvinění či opakovanými soudními zásahy, může mít výrazný a trvalý dopad na psychický vývoj dítěte, zejména v oblasti regulace emocí, pocitu bezpečí a schopnosti vytvářet stabilní vztahy (Johnston, 1994; Kelly, 2000; Emery, 2012). Empirické studie rovněž naznačují, že chronická expozice rodinnému konfliktu a nejistotě v raném věku může být spojena se zvýšeným rizikem dlouhodobých zdravotních a psychosociálních důsledků v dospělosti (Felitti et al., 1998). Tyto děti vstupují do systému, jehož deklarovaným úkolem je jejich ochrana a stabilizace, přičemž kvalita institucionální reakce může zásadně ovlivnit další vývoj jejich životní trajektorie (Emery, 2012).

Otázka, zda jsou státní instituce schopny tuto roli plnit v prostředí vysoce konfliktních sporů, bude předmětem následující kapitoly. Již samotný rozsah identifikovaného počtu dětí však ukazuje, že případné systémové nedostatky nemohou být vnímány jako izolované selhání jednotlivců, ale jako problém s potenciálně celospolečenským dopadem.

3. Soudní náklady vysoce konfliktních sporů

3.1. Úvod do ekonomických dopadů rozvodu a opatrovnických sporů

Rozvod a sporné řízení o úpravě péče o děti jsou spojeny s řadou přímých a nepřímých ekonomických nákladů, které se neomezují pouze na administrativní výdaje spojené s právními procesy. Ekonomická literatura konstatuje, že rozvod jako institucionální proces má významné dopady na životní úroveň obou partnerů a jejich rodin (Amato, 2010; OECD, 2011). Tento dopad je obzvláště výrazný u matek, u kterých dochází k významnému poklesu disponibilních příjmů v krátkodobém i střednědobém horizontu (OECD, 2011; Andreß et al., 2006). Studie rozvodových dopadů v mezinárodním kontextu konzistentně ukazují, že rozvod může vést k trvalé změně ekonomické situace rodiny – snížení příjmu, omezení úspor a zvýšené závislosti na sociálních přídavcích nebo podpory v nezaměstnanosti (Andreß et al., 2006; Tach & Eads, 2015).

Vysoce konfliktní spory o péči o dítě představují intenzivnější a déletrvající formu institucionální interakce, ve které náklady na účastníky narůstají nad rámec běžného rozvodu (Johnston, 1994; Emery, 2012). Tyto spory generují zvýšené transakční náklady – tedy výdaje vynaložené na právní služby, znalecká hodnocení či opakovaná soudní jednání – a přenášejí oslabenou ekonomickou schopnost rodičů do budoucna (Coase, 1960; Emery, 2012). Dopady jsou kumulativní: vedou k nižší produktivitě, oslabenému pracovní-ekonomickému uplatnění rodičů i zvýšené pravděpodobnosti sociální závislosti.

3.2. Přímé náklady rozvodu a opatrovnických sporů v České republice

3.2.1 Soudní poplatky

V českém právním systému se základní soudní poplatek za podání návrhu na rozvod manželství pohybuje kolem 2000 Kč (zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích). V případech sporného rozvodu, zejména těch spojených s úpravou péče o děti, mohou být soudní poplatky podle aktuální legislativy upraveny a dosahovat až 5000 Kč či více v závislosti na povaze řízení a počtu účastníků (tamtéž). Osvobození od soudních poplatků je možné u řízení o péči o nezletilé děti a o výživné, což reflektuje snahu legislativy odstranit finanční bariéru vstupu do těchto řízení (§ 11 tamtéž).

3.2.2 Právní zastoupení a znalecké posudky

Právní služby představují jednu z nejvýznamnějších položek přímých nákladů rodinných sporů. Podle průvodců a analýz advokátní praxe se náklady na právní zastoupení u nesporného rozvodu v České republice typicky pohybují mezi 15 000 až 30 000 Kč, přičemž u sporných řízení

se díky délce a intenzitě procesu mohou tyto částky několikanásobně zvýšit (Česká advokátní komora, 2023; vyhláška č. 177/1996 Sb., advokátní tarif).

Další významnou složkou jsou znalecké posudky, zejména psychologické, sociálně-psychologické či ohodnocení majetku. Tyto posudky se obvykle pohybují v řádu desítek tisíc korun za jeden znalecký posudek, a protože v konfliktních sporech bývá těchto posudků více, celkové náklady na expertní hodnocení dále narůstají (zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech; vyhláška č. 504/2020 Sb.).

Ve vysoce konfliktních sporech není výjimečná celková finanční zátěž blížící se půl milionu korun na jednoho rodiče, přičemž v extrémních případech tyto náklady přesahují 1 milion korun. Délka řízení ve vysoce konfliktních často přesahuje délku obvyklého řízení 12 až 24 měsíců a dosahuje obvykle pěti let (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2023), což znamená, že celkové náklady na právní služby, soudní jednání, znalecké posudky a další odborné intervence mohou dosahovat 280–470 tisíc Kč za rok na jednoho rodiče. Tento intenzivní a dlouhodobý výdaj výrazně zvyšuje finanční stres, riziko zadlužení a ekonomickou nejistotu domácnosti.

Tabulka 3.1: Odhadované náklady soudních řízení ve vysoce konfliktních sporech

Typ řízení	Hodinová sazba advokáta (Kč)	Odhadovaný počet hodin	Odhad celkových nákladů (Kč) pro jednoho rodiče	Poznámka
Sporný rozvod bez vleklého konfliktu	2 000 – 3 500	15–30	30 000 – 105 000	Typicky 6–12 měsíců
Řízení o úpravě péče – nízký konflikt	2 000 – 3 500	20–40	40 000 – 140 000	1–2 jednání, omezená eskalace
Řízení o péči – střední konflikt	2 500 – 4 000	40–80	100 000 – 320 000	Odvolání, více návrhů
Vysoce konfliktní spor o dítě (1. rok)	3 000 – 5 000	40–80	120 000 – 350 000	Předběžná opatření, OSPOD
Vysoce konfliktní spor (každý další rok)	3 000 – 5 000	20–50	60 000 – 250 000	Opakování procesních kroků

Pozn.: Uvedené rozpětí reflektuje praxi advokátů v České republice a znalosti odborných průvodců. Skutečné náklady se mohou lišit v závislosti na regionu, délce řízení a zapojení dalších odborníků.

3.3 Nákladová charakteristika vysoce konfliktních sporů

Náklady na právní zastoupení nepředstavují jedinou ani nutně dominantní složku finanční zátěže ve vysoce konfliktních opatrovnických řízeních. Vedle odměny advokátů, která se řídí smluvní cenou nebo advokátním tarifem (vyhláška č. 177/1996 Sb., advokátní tarif), je nezbytné zohlednit také náklady na znalecké posudky, odborná vyšetření a další expertní intervence.

Zejména posudky z oboru klinické psychologie, dětské psychologie či psychiatrie jsou finančně nákladné. Odměňování znalců je upraveno zákonem č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, a prováděcí vyhláškou č. 504/2020 Sb., která stanoví pravidla pro výpočet odměny a náhrady nákladů. Přestože právní úprava vychází z hodinové sazby, reálné náklady jsou dány rozsahem spisu, počtem vyšetření, psychodiagnostických testů a časovou náročností zpracování písemného posudku. V praxi se cena jednoho znaleckého posudku v opatrovnických věcech obvykle pohybuje v rozpětí přibližně 20 000 až 80 000 Kč v závislosti na složitosti případu a typu znalce.

Ve vysoce konfliktních řízeních však nebývá výjimkou vypracování více posudků, včetně tzv. revizních znaleckých posudků, které jsou nařizovány v případě pochybností o původním hodnocení. Kumulovaná částka za znalecká hodnocení tak může přesahovat 100 000 Kč, v komplikovaných případech i více. Tyto náklady jsou zpravidla hrazeny účastníky řízení formou soudem stanovené zálohy a představují významnou finanční zátěž domácností, která se kumuluje s náklady na právní zastoupení a další procesní výdaje (zákon č. 254/2019 Sb.; vyhláška č. 504/2020 Sb.).

Tabulka 3.2: Konzervativní varianta ve střední hodnotě nákladů vysoce konfliktního sporu (Kč / 1 rodič)

Rok řízení	Advokát (Kč)	Soudní znalci (Kč)	Celkem (Kč)
1. rok	220 000	60 000	280 000
2. rok	150 000	30 000	180 000
3. rok	120 000	20 000	140 000
4. rok	90 000	10 000	100 000
5. rok	70 000	10 000	80 000
Celkem za 5 let	650 000	130 000	780 000

Tabulka 3.3: Nejvyšší hodnota nákladů vysoce konfliktního sporu (Kč / 1 rodič)

Rok řízení	Advokát (Kč)	Soudní znalci (Kč)	Celkem (Kč)
1. rok	350 000	120 000	470 000
2. rok	250 000	80 000	330 000
3. rok	250 000	50 000	300 000
4. rok	180 000	30 000	210 000
5. rok	150 000	20 000	170 000
Celkem za 5 let	1 180 000	300 000	1 480 000

Uvedené modelové odhady vycházejí z realistického rozpětí hodinových sazeb advokátů v České republice (obvykle 2000–5000 Kč za hodinu dle specializace a regionu), z odhadovaného počtu hodin věnovaných vysoce konfliktnímu řízení a z obvyklých nákladů na znalecké posudky podle platné právní úpravy. Model pracuje se středním a horním scénářem nákladovosti, přičemž předpokládá, že první rok řízení bývá finančně nejnáročnější z důvodu předběžných opatření, prvotního dokazování a zadání znaleckého posudku. V dalších letech náklady klesají, avšak v případě pokračujícího konfliktu zůstávají významné. Uvedené částky představují přímé náklady na jednoho rodiče a nezahrnují nepřímé ekonomické ztráty, jako je výpadek příjmu, snížená pracovní produktivita či zvýšené náklady na zdravotní péči. Celková finanční zátěž tak může být ve skutečnosti ještě vyšší.

3.4 Agregované náklady rodičů ve vysoce konfliktních opatrovnických sporech ve střednědobém horizontu

Vysoce konfliktní opatrovnické spory představují významnou přímou finanční zátěž pro samotné rodiče. Tyto náklady nejsou zachyceny ve veřejných rozpočtech, přesto však představují reálný ekonomický odliv prostředků z domácností v produktivním věku.

Výpočet vychází z identifikovaného počtu 76 678 dětí vystavených vysoce konfliktním sporům v období 2015–2024. Při průměru 1,6 dítěte na jeden spor to odpovídá přibližně 47 924 sporům, tedy 95 848 rodičům.

Metodika odhadu

Pro výpočet byl použit střední a nejvyšší odhad nákladů na právní zastoupení a související procesní úkony:

Tabulka 3.4: Agregované náklady rodičů na soudní řízení a znalce

Scénář	Náklad na jednoho rodiče (5 let)	Počet rodičů	Agregovaný náklad
Střední	780 000 Kč	95 848	74,76 mld. Kč
Nejvyšší	1 480 000 Kč	95 848	141,86 mld. Kč

Agregované hodnoty ukazují, že přímé náklady vysoce konfliktních opatrovnických řízení dosahují při zohlednění 95 848 rodičů částky přibližně 57,5 miliardy Kč ve středním scénáři a 105,4 miliardy Kč v horním scénáři za tříleté období řízení. Tyto částky představují výhradně přímé soukromé výdaje účastníků řízení na právní zastoupení a znalecké posudky. Nezahrnují nepřímé ekonomické ztráty, jako jsou výpadky příjmů v důsledku pracovní absence, snížená produktivita, zvýšené náklady na zdravotní péči ani potenciální dopady na budoucí ekonomickou participaci rodičů a dětí. Skutečný ekonomický rozsah těchto sporů je tedy pravděpodobně vyšší, než naznačují samotné přímé finanční náklady.

Průměrný roční náklad vysoce konfliktního opatrovnického řízení ve středním scénáři činí přibližně 200 000 Kč na jednoho rodiče, vycházíme-li z celkové tříleté částky 600 000 Kč. Při agregaci na 95 848 rodičů dosahuje roční objem těchto přímých soukromých výdajů přibližně 19,17 miliardy Kč.

Takto vysoké a dlouhodobě kumulované náklady mohou řadu rodin dostat do finanční tísně a významně snížit jejich životní úroveň. Opakované výdaje na právní zastoupení a znalecké posudky představují pro domácností neočekávanou a strukturálně neplánovanou finanční zátěž, která je často hrazena z úspor či úvěrů prostřednictvím zadlužení. Důsledkem může být omezení běžné spotřeby, snížení schopnosti vytvářet rezervy, odklad investic do vzdělání dětí či bydlení a zvýšené riziko dlouhodobé ekonomické nestability. Empirická literatura o ekonomických dopadech rozvodu opakovaně ukazuje, že zejména pečující rodiče, nejčastěji matky, čelí po rozchodu výraznému poklesu disponibilního příjmu a zvýšenému riziku chudoby (Andreß et al., 2006; OECD, 2011). Pokud je rozvod doprovázen vysoce konfliktním a vleklým soudním řízením, může být tento pokles životní úrovně ještě prohlouben a jeho dopady přetrvávat i ve střednědobém horizontu, tedy 3-5 let po ukončení vysoce konfliktního řízení (OECD, 2011).

4. Ekonomické dopady vysoce konfliktních sporů

4.1. Mentální zdraví jako ekonomická veličina

Moderní ekonomická teorie chápe mentální zdraví jako integrální součást lidského kapitálu (Heckman, 2006; Currie & Almond, 2011). Duševní stabilita ovlivňuje pracovní produktivitu, míru participace na trhu práce, zaměstnatelnost i schopnost dlouhodobé ekonomické soběstačnosti (OECD, 2015; OECD, 2021). *Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj* (OECD) i *Světová zdravotnická organizace* (WHO) dlouhodobě upozorňují, že duševní onemocnění patří mezi hlavní faktory snižující ekonomický výkon států (OECD, 2021; WHO, 2022).

OECD ve své zprávě *A New Benchmark for Mental Health Systems* uvádí, že celkové náklady spojené s duševními poruchami – zahrnující přímé náklady zdravotní péče, sociální transfery i nepřímé ztráty produktivity – v mnoha vyspělých zemích přesahují 4 % HDP ročně (OECD, 2021). WHO ve zprávě *World Mental Health Report* konstatuje, že deprese a úzkostné poruchy způsobují globálně ztrátu přibližně 12 miliard pracovních dní ročně, což představuje ekonomické ztráty v odhadované výši kolem 1 bilionu USD ročně (WHO, 2022).

Z tohoto pohledu nelze vysoce konfliktní opatrovnické spory chápat pouze jako právní proces. Empirická literatura o chronickém rodinném konfliktu a zátěžových životních událostech ukazuje, že dlouhodobá expozice konfliktu, nejistotě a opakovaným soudním zásahům představují významný zdroj psychického traumatu pro rodiče i děti (Johnston, 1994; Kelly, 2000). Tyto situace destabilizují mentální zdraví zúčastněných osob a tím nepřímo, avšak významně ovlivňovat ekonomickou výkonnost společnosti.

4.2. Ekonomické dopady zhoršení mentálního zdraví rodičů

4.2.1 Produktivita práce a příjmová ztráta rodičů během řízení

Chronický stres spojený s vleklými soudními spory, zejména v kontextu opatrovnických řízení o děti, představuje významnou zátěž pro rodiče, kteří jsou po dobu řízení vystaveni dlouhodobé nejistotě, opakovaným soudním jednáním a eskalujícímu konfliktu. Empirická literatura spojuje chronický stres a dlouhodobé konfliktní situace s vyšším výskytem úzkostných poruch, depresivních stavů a syndromu vyhoření (Lazarus & Folkman, 1984; Felitti et al., 1998; WHO, 2022). Tyto faktory se v ekonomii práce promítají do dvou klíčových jevů:

- absenteeism (absence v práci),
- presenteeism (snížená výkonnost při přítomnosti v práci) (OECD, 2015; Goetzel et al., 2004).

Studie publikované v oblasti pracovního zdraví ukazují, že pracovníci trpící depresí vykazují významně vyšší míru absence a nižší produktivitu ve srovnání s pracovníky bez duševních potíží (Goetzel et al., 2004; OECD, 2015). Evropské analýzy dále potvrzují, že psychické obtíže patří mezi hlavní příčiny dlouhodobé pracovní neschopnosti a předčasného odchodu z trhu práce (OECD, 2021; WHO, 2022).

Vysoce konfliktní spory tak generují nepřímé ekonomické ztráty prostřednictvím snížení pracovní výkonnosti rodičů během soudního řízení, omezení jejich profesního růstu a zvýšeného rizika ztráty zaměstnání, což může mít střednědobé i dlouhodobé důsledky pro jejich ekonomickou stabilitu i příjmovou trajektorii.

4.2.2. Kvantifikace ztráty produktivity rodičů na úrovni HDP

Na základě předchozí kapitoly bylo identifikováno 76 678 dětí vystavených vysoce konfliktním sporům v období 2015–2024 (Český statistický úřad, 2024; Johnston, 1994; Kelly, 2000). Při průměrném počtu 1,6 dítěte na jeden rodičovský spor (Český statistický úřad, 2024) se těchto řízení účastní přibližně odpovídající počet rodičů, kteří jsou po dobu řízení vystaveni zvýšené psychické zátěži.

Při předpokladu 15% poklesu³ pracovní produktivity v důsledku chronického stresu, úzkostí a depresivních stavů, a při průměrném ročním příjmu 450 000 Kč (Český statistický úřad, 2024), činí roční ztráta na jednoho rodiče přibližně 67 500 Kč. Předpoklad 15% poklesu vychází z empirických studií pracovního zdraví, které ukazují, že deprese a úzkostné poruchy jsou spojeny se zvýšeným absenteeismem i presenteeismem a vedou k poklesu efektivní pracovní výkonnosti typicky v rozpětí 10–20 % v závislosti na závažnosti obtíží (Goetzel et al., 2004; OECD, 2015; WHO, 2022). Hodnota 15 % proto představuje střední scénář mezi konzervativní dolní hranicí (10 %) a horním realistickým odhadem (20 %). Model současně nepředpokládá

---

³ Střední varianta modelu pracuje s předpokladem 15% poklesu efektivní pracovní produktivity, který představuje realistický střed hodnot uváděných v literatuře o dopadech deprese, úzkostných poruch a chronického stresu na pracovní výkon. Empirické studie v oblasti pracovního zdraví a ekonomiky práce ukazují, že kombinace absenteeismu (pracovní absence) a presenteeismu (snížené výkonnosti při přítomnosti v práci) může vést ke ztrátám produktivity v rozpětí přibližně 10–20 % v závislosti na závažnosti obtíží (Goetzel et al., 2004; OECD, 2015; WHO, 2022). Hodnota 15 % je proto zvolena jako střední scénář mezi konzervativní dolní hranicí (10 %) a horním realistickým odhadem (20 %). Model současně nepředpokládá úplnou pracovní neschopnost ani dlouhodobé vyřazení z trhu práce, čímž zůstává v rámci obezřetného ekonomického odhadu.

plnou pracovní neschopnost ani dlouhodobý výpadek zaměstnání, ale pouze částečné snížení výkonu během zaměstnání.

Agregovaná roční ztráta tak dosahuje přibližně 6,47 miliardy Kč. Za sledované desetileté období představuje tato částka kumulativně přibližně 64,7 miliardy Kč. Ve vztahu k celkovému HDP České republiky (cca 7 bilionů Kč ročně; Český statistický úřad, 2024) představuje tato ztráta přibližně 0,09 % kumulovaného HDP za desetileté období.

Tabulka 4.1: Výpočet ekonomické ztráty – střední scénář (15 %)

Položka	Hodnota
Průměrný roční příjem	450 000 Kč
Pokles produktivity	15 %
Roční ztráta na 1 rodiče	67 500 Kč
Počet rodičů	95 848
Agregovaná roční ztráta	6 469 740 000 Kč
Kumulativní ztráta za 10 let	64 697 400 000 Kč
Roční HDP ČR	7 000 000 000 000 Kč
Podíl na kumulovaném HDP (10 let)	≈ 0,09 %

Je nutné zdůraznit, že tento model zahrnuje pouze pokles produktivity rodičů během soudního řízení. Nezahrnuje sekundární dopady na zdravotní systém, sociální transfery ani dlouhodobé efekty na lidský kapitál dětí, které byly vyčísleny v předchozích částech kapitoly (OECD, 2021; WHO, 2022).

4.2.3 Náklady zdravotního a sociálního systému

OECD uvádí, že celkové ekonomické náklady duševních onemocnění – zahrnující přímé náklady zdravotní péče a sociální transfery – mohou v rozvinutých ekonomikách přesahovat 4 % HDP ročně (OECD, 2021). V českém kontextu, při ročním HDP přibližně 7 bilionů Kč (Český statistický úřad, 2024), to představuje přibližně 280 miliard Kč ročně.

Na základě předchozí analýzy lze odhadnout, že vysoce konfliktní spory v období 2015–2024 se dotkly přibližně 76 678 dětí a zhruba 95 848 rodičů, tedy celkem přibližně 172 526 osob. Při rovnoměrném rozložení v čase jde o zhruba 17 253 osob ročně, což odpovídá přibližně 0,16 % populace České republiky (cca 10,8 mil. obyvatel; ČSÚ, 2024).

Pokud budeme konzervativně předpokládat, že tato skupina má dvojnásobné náklady na duševní zdraví oproti populačnímu průměru – což odpovídá empirickým zjištěním o zvýšeném

výskytu úzkostných a depresivních poruch u osob vystavených chronickému stresu (WHO, 2022; OECD, 2015) – představuje dodatečná roční zátěž zdravotního systému přibližně 448 milionů Kč.

Za sledované desetileté období tak lze odhadnout kumulativní dodatečné náklady zdravotního systému ve výši přibližně 4,48 miliardy Kč. Tento výpočet je konzervativní a nezahrnuje sekundární náklady, jako jsou dlouhodobé hospitalizace, invalidizace, farmakologická léčba v dospělosti ani mezigenerační dopady.

Tabulka 4.2: Výpočet dodatečné zdravotní zátěže

Krok výpočtu	Hodnota	Výpočet
Roční HDP ČR	7 000 mld. Kč	(ČSÚ, 2024)
4 % HDP (náklady duševního zdraví)	280 mld. Kč	$7\ 000 \times 0,04$
Populace ČR	10,8 mil. osob	(ČSÚ, 2024)
Průměrný roční náklad na 1 osobu	25 926 Kč	$280\ \text{mld.} \div 10,8\ \text{mil.}$
Počet osob dotčených ročně	17 253	$172\ 526 \div 10$
Dodatečný náklad při 2× zátěži	25 926 Kč	(druhá polovina nad průměr)
Roční dodatečný náklad	447 984 678 Kč	$17\ 253 \times 25\ 926$
Kumulativně za 10 let	4 479 846 780 Kč	$\times 10$

Zvýšené náklady na zdravotní péči u osob vystavených vysoce konfliktním soudním řízením nelze redukovat na představu jednorázové farmakologické léčby. Chronický stres rodičů spojený s dlouhodobou právní nejistotou, ekonomickým vyčerpáním, existenční obavou o dítě a opakovanými institucionálními zásahy aktivuje stresovou odpověď organismu a při dlouhodobém trvání vede k tzv. allostatické zátěži, tedy biologickému „opotřebením“ organismu (McEwen, 1998).

Empirická literatura spojuje chronickou stresovou expozici se zvýšeným rizikem depresivních a úzkostných poruch, poruch spánku, kardiovaskulárních onemocnění, somatizačních obtíží i imunitní odpovědi (WHO, 2022). Ekonomické náklady těchto stavů nejsou tvořeny pouze náklady na medikaci, ale především opakovanými návštěvami zdravotnických zařízení, dlouhodobou léčbou, psychoterapií. V tomto kontextu je zvýšená zdravotní zátěž rodičů vystavených vysoce konfliktním sporům ekonomicky konzistentním a empiricky podloženým předpokladem, nikoli spekulativním odhadem.

Vyšší pravděpodobnost čerpání sociálních transferů u osob vystavených vysoce konfliktním opatrovnickým sporům lze vysvětlit kombinací několika strukturálních faktorů. Dlouhodobé soudní řízení je spojeno s vysokými přímými náklady (právní služby, znalecké posudky), které

mohou vést k vyčerpání finančních rezerv domácnosti a zvýšení zadlužení. Současně chronický stres a zhoršené duševní zdraví zvyšují riziko pracovní absence, snížení pracovního úvazku či ztráty zaměstnání, což snižuje disponibilní příjem domácnosti (OECD, 2015; OECD, 2021). V kombinaci s rozpadem partnerské ekonomické jednotky, kdy dochází ke ztrátě sdílených příjmů a úspor, se zvyšuje pravděpodobnost závislosti na dávkách státní sociální podpory, příspěvcích na bydlení či podpoře v nezaměstnanosti (Andreß et al., 2006; OECD, 2011). U pečujících rodičů, kteří nesou větší část každodenní péče o dítě, může být tato situace ještě výraznější, zejména pokud soudní řízení omezuje jejich pracovní flexibilitu. Vyšší sociální transfery tak nejsou důsledkem individuálního selhání, ale strukturální kombinace snížené příjmové kapacity, zvýšených nákladů a destabilizace domácnosti.

4.3. Ekonomické dopady devastace mentálního zdraví dětí

Více než 75 % duševních poruch začíná před dosažením dospělosti (Kessler et al., 2005; WHO, 2022). Narušení mentální stability v dětství má přímý dopad na školní výsledky, míru dokončení vzdělání a schopnost vstupu na trh práce (Currie & Almond, 2011; OECD, 2015). Teorie lidského kapitálu ukazuje, že snížení vzdělávacích výsledků vede k trvalému poklesu celoživotního příjmu a nižší návratnosti investic do vzdělání (Heckman, 2006).

Longitudinální výzkumy potvrzují, že děti s vážnými behaviorálními a duševními obtížemi mají v dospělosti vyšší pravděpodobnost omezené pracovní kapacity, nižší míry zaměstnanosti a nižší ekonomické soběstačnosti (Goodman et al., 2011; OECD, 2015). Tento efekt má tendenci se přenášet mezigeneračně – snížený lidský kapitál rodiče ovlivňuje vzdělávací a ekonomické možnosti jeho dětí (Heckman, 2006; Currie & Almond, 2011).

Vysoce konfliktní opatrovnické řízení představují pro děti výrazně stresující a dlouhodobě destabilizující zkušenost. Empirické studie ukazují, že samotný rozvod není primárním prediktorem negativních dopadů na dítě; rozhodující roli hraje intenzita a chroničnost rodičovského konfliktu (Amato, 2010; Kelly, 2000). Děti vystavené opakovaným soudním jednáním, loajaltním konfliktům, nejistotě ohledně bydliště či kontaktu s rodičem a eskalujícím obviněním mezi rodiči vykazují vyšší míru úzkostných symptomů, depresivních projevů, poruch chování i somatizačních obtíží (Johnston, 1994; Emery, 2012). Chronická expozice konfliktu aktivuje stresovou odpověď organismu, která při dlouhodobém trvání může negativně ovlivnit emoční regulaci, pocit bezpečí a kognitivní vývoj dítěte (Felitti et al., 1998; WHO, 2022).

Zvláště riziková je situace, kdy dítě nemá možnost konflikt ovlivnit, ale je opakovaně vystavováno rozhodovacím procesům, které zásadně určují jeho každodenní život. V takovém kontextu se soudní spor nestává jednorázovou událostí, nýbrž dlouhodobým zdrojem nejistoty a psychické zátěže s potenciálními důsledky pro další vývoj dítěte.

Dlouhodobá expozice stresu, které jsou děti v těchto situacích vystaveny, často spouští řetězec ekonomických důsledků trvajících desetiletí. Chronický stres v raném věku ovlivňuje vývoj mozku, zejména oblasti spojené s regulací emocí, pozorností a rozhodováním, což může negativně dopadat na školní výkon a schopnost soustředění (Shonkoff et al., 2012; WHO, 2022). Zhoršené vzdělávací výsledky následně snižují pravděpodobnost dokončení vyššího stupně vzdělání a omezují vstup na kvalifikovanější segmenty trhu práce (Currie & Almond, 2011; Heckman, 2006).

Nižší dosažené vzdělání je v ekonomické literatuře konzistentně spojeno s nižším celoživotním příjmem, vyšší nezaměstnaností a vyšší závislostí na sociálních transferech. Současně může docházet k vyšší prevalenci duševních obtíží v dospělosti, což dále snižuje pracovní kapacitu a produktivitu (Goodman et al., 2011; OECD, 2015). Tento kumulativní efekt znamená, že původně „rodinný“ konflikt se může proměnit v dlouhodobé snížení lidského kapitálu jednotlivce a v konečném důsledku i ve snížení ekonomického potenciálu celé společnosti. Ekonomické důsledky tak nejsou omezeny na období soudního řízení, ale mohou se promítat do příjmové trajektorie postižených osob po celé jejich produktivní období.

4.3.1 Kvantifikace makroekonomických dopadů na ekonomický život dětí

Na základě předchozí kapitoly bylo identifikováno 76 678 dětí vystavených vysoce konfliktním opatrovnickým sporům v období 2015–2024. Tento počet představuje výchozí populaci, u níž lze na základě mezinárodních empirických studií modelovat dlouhodobé ekonomické důsledky.

Model vychází z následujících předpokladů:

- 1. Průměrný celoživotní příjem v České republice**
Při průměrném ročním příjmu přibližně 450 000 Kč a ekonomické aktivitě v délce 50 let lze orientačně odhadnout celoživotní příjem na 22 milionů Kč na osobu.
- 2. Pokles produktivity v důsledku dětského traumatu**
Empirické studie (Heckman, 2006; Currie et al., 2014) uvádějí, že nepříznivé rané zkušenosti mohou vést ke snížení celoživotní produktivity o 10–15 %. Konzervativní scénář této studie pracuje s dolní hranicí 10 %, realistický s 15 %.
- 3. Agregace na celou kohortu dotčených dětí**
Model předpokládá, že pokles produktivity se promítne do celoživotního příjmu všech dotčených osob.

4.3.2 Snížená celoživotní produktivita

Konzervativní scénář:

Při 10% poklesu produktivity činí ztráta na osobu: $10\% \times 22\,000\,000\text{ Kč} = 2\,200\,000\text{ Kč}$. Po aplikaci na celkový počet 76 678 dětí: $2\,200\,000\text{ Kč} \times 76\,678 = 168\,691\,600\,000\text{ Kč}$

≈ 168,7 miliardy Kč

Realistický scénář:

Při 15% poklesu produktivity činí ztráta na osobu: $15\% \times 22\,000\,000\text{ Kč} = 3\,300\,000\text{ Kč}$. Po aplikaci na celkový počet 76 678 dětí: $3\,300\,000\text{ Kč} \times 76\,678 = 253\,037\,400\,000\text{ Kč}$

≈ 253,0 miliardy Kč

Tato částka představuje agregovanou ztrátu celoživotního příjmu generace dětí vystavených vysoce konfliktním sporům během sledovaného období.

Tabulka 4.3: Snížená celoživotní produktivita

Scénář	Ztráta na osobu	Celková agregovaná ztráta
10 %	2,2 mil. Kč	168,7 mld. Kč
15 %	3,3 mil. Kč	253,0 mld. Kč

4.4. Započtení sekundárních ekonomických efektů

Snížená celoživotní produktivita nepředstavuje jediný ekonomický důsledek expozice vysoce konfliktním opatrovnickým sporům. Mezinárodní empirická literatura v oblasti tzv. *adverse childhood experiences* (ACE) systematicky prokazuje, že rané psychosociální zatížení zvyšuje pravděpodobnost dlouhodobé nezaměstnanosti, závislosti na veřejných transferech, nižšího dosaženého vzdělání a intergenerační reprodukce socioekonomického znevýhodnění (Felitti et al., 1998; Heckman, 2006; Currie & Almond, 2011; OECD, 2015).

Tato kapitola rozšiřuje předchozí odhad ztráty celoživotní produktivity o sekundární fiskální a makroekonomické dopady. Výchozí kohorta činí 76 678 dětí.

4.4.1 Zvýšené sociální transfery

Výzkum nepříznivých dětských zkušeností (ACE) ukazuje, že expozice chronickému stresu a traumatu v dětství je spojena se zvýšeným rizikem horších socioekonomických výsledků v dospělosti, včetně vyšší pravděpodobnosti nezaměstnanosti, ekonomické neaktivity a závislosti

na sociálních dávkách (Bellis et al., 2019; OECD, 2015; WHO, 2022). Konzervativní model proto předpokládá, že u 8 % kohorty dojde během produktivního života ke kumulovanému čerpání sociálních transferů nad populační průměr. Osm procent z 76 678 osob představuje 6 134 osob (zaokrouhleno).

Při konzervativním odhadu průměrného ročního objemu transferů ve výši 120 000 Kč (odpovídající kombinaci podpory v nezaměstnanosti, příspěvku na bydlení či dávek hmotné nouze; MPSV, 2024) a kumulovaném čerpání v rozsahu 10 let činí přímý transferový náklad 1 200 000 Kč na osobu.

K tomu je nutné připočíst ztrátu daňových a odvodových příjmů. Při průměrném ročním příjmu 450 000 Kč (ČSÚ, 2024) a efektivní míře daňového a odvodového zatížení přibližně 45 % (OECD, 2023) představuje desetiletý výpadek příjmů veřejných rozpočtů 2 025 000 Kč na osobu.

Tabulka 4.4: Přímé transferové náklady

Krok výpočtu	Hodnota
Počet dětí v kohortě	76 678
Podíl osob se zvýšenými transfery	8 %
Počet osob	6 134
Roční transfer	120 000 Kč
Doba čerpání	10 let
Náklad na 1 osobu	1 200 000 Kč
Celkový přímý transferový náklad	7 360 800 000 Kč
Zaokrouhleno	≈ 7,36 mld. Kč

4.5. Vzdělávací a intergenerační ztráty

Literatura dlouhodobě potvrzuje, že rané psychosociální zatížení a nepříznivé dětské zkušenosti snižují pravděpodobnost dokončení vyšších stupňů vzdělání a negativně ovlivňují školní výsledky (Heckman, 2006; Currie & Almond, 2011; Shonkoff et al., 2012). Vzdělanostní diferenciací přitom v České republice představuje významný rozdíl v celoživotním příjmu, který se podle příjmových statistik a analýz návratnosti vzdělání pohybuje v řádu několika milionů korun mezi jednotlivými stupni dosaženého vzdělání (Český statistický úřad, 2024; OECD, 2019).

Konzervativní model předpokládá, že u 20 % kohorty dojde k dosažení o jednu vzdělanostní úroveň nižšího vzdělání oproti potenciálu. Dvacet procent z 76 678 osob představuje 15 336 osob

(zaokrouhleno). Při průměrném rozdílu celoživotního příjmu 5,5 mil. Kč mezi jednotlivými vzdělanostními stupni činí primární vzdělanostní ztráta 84,35 mld. Kč.

Tabulka 4.5: Primární vzdělanostní ztráta

Krok výpočtu	Hodnota
Počet dětí v kohortě	76 678
Podíl dotčených osob	20 %
Počet osob	15 336
Rozdíl celoživotního příjmu	5 500 000 Kč
Primární ztráta	84 348 000 000 Kč
Zaokrouhleno	≈ 84,35 mld. Kč

Tabulka 4.6: Intergenerační efekt

Krok výpočtu	Hodnota
Primární ztráta	84,35 mld. Kč
Předpoklad přenosu	50 %
Intergenerační dopad	42,17 mld. Kč

4.6. Dodatečné dlouhodobé zdravotní náklady kohorty dětí

Mezinárodní analýzy OECD uvádějí, že celkové ekonomické náklady duševních onemocnění – zahrnující přímé náklady zdravotní péče i nepřímé ztráty produktivity – v rozvinutých ekonomikách přesahují 4 % HDP ročně (OECD, 2021). V českém kontextu, při ročním HDP přibližně 7 bilionů Kč (ČSÚ, 2024), to odpovídá zhruba 280 miliardám Kč ročně, tedy přibližně 25 000–26 000 Kč na obyvatele ročně.

Empirická literatura o nepříznivých dětských zkušenostech (ACE) ukazuje, že expozice chronickému stresu a rodinnému konfliktu zvyšuje pravděpodobnost dlouhodobých duševních obtíží v dospělosti (Felitti et al., 1998; Shonkoff et al., 2012; WHO, 2022). Konzervativní model proto předpokládá, že u 15 % kohorty 76 678 dětí vystavených vysoce konfliktním opatrovnickým sporům dojde v dospělosti k dlouhodobě zvýšené zdravotní zátěži nad populační průměr.

Patnáct procent kohorty představuje přibližně 11 502 osob. Při průměrném ročním dodatečném nákladu 25 000 Kč a při předpokladu zvýšené zátěže po dobu 20 let dospělého života činí dodatečný náklad na jednu osobu 500 000 Kč.

Agregovaný dlouhodobý zdravotní náklad kohorty tak dosahuje přibližně: 5,75 miliardy Kč.

Tento odhad představuje konzervativní strukturální rozklad potenciálních zdravotních důsledků a nezahrnuje hospitalizace, invalidizaci, dlouhodobé výpadky zaměstnání, farmakologickou léčbu přesahující základní průměr.

4.7. Interpretace výsledků a strukturální rámec dopadů

Předchozí analýza ukazuje, že vysoce konfliktní opatrovnické spory mají měřitelné ekonomické důsledky ve dvou odlišných časových rovinách: krátkodobé tokové efekty a dlouhodobé kapitálové dopady.

4.7.1 Krátkodobé a střednědobé dopady na rodiče

Krátkodobé ekonomické dopady zahrnují zejména:

- ztrátu produktivity rodičů během soudního řízení,
- zvýšené náklady zdravotního systému,
- zvýšené sociální transfery a výpadek daňových příjmů.

Tyto efekty dosahují přibližně 8,9 miliardy Kč ročně, resp. 88,96 miliardy Kč za desetileté období. Jedná se o tokové ztráty, které se projevují bezprostředně v ekonomické aktivitě a ve veřejných rozpočtech.

Tyto hodnoty představují konzervativní odhad přímých a fiskálních dopadů bez započtení širších multiplikačních efektů.

4.7.2 Dlouhodobé kapitálové dopady: dva alternativní modely

Model A – Agregovaný pokles celoživotní produktivity

První přístup vychází z teorie lidského kapitálu a z empirických studií o dopadech raného psychosociálního stresu na pracovní výkonnost a příjmovou trajektorii (Heckman, 2006; Currie & Almond, 2011).

Při konzervativním předpokladu 10% poklesu celoživotní produktivity u kohorty 76 678 dětí činí agregovaná ztráta přibližně: **168,7 miliardy Kč**.

Tento odhad představuje komplexní efekt zahrnující:

- vzdělávací propad,
- sníženou pracovní výkonnost,

- vyšší riziko nezaměstnanosti,
- zdravotní omezení,
- omezenou kariérní mobilitu.

Jedná se o agregovaný makroekonomický rámeček.

Model B – Strukturální vzdělávací a intergenerační efekt

Druhý přístup modeluje konkrétní mechanismus snížení lidského kapitálu prostřednictvím vzdělávací diferenciace.

Při předpokladu, že 20 % kohorty dosáhne o jednu vzdělávací úroveň nižšího vzdělání oproti potenciálu, činí primární celoživotní ztráta: **84,35 miliardy Kč.**

Při konzervativním 50% intergeneračním přenosu dosahuje celkový vzdělávací a mezigenerační efekt přibližně: **126,52 miliardy Kč.**

Tento model zachycuje konkrétní strukturální kanál dopadu – vzdělání jako determinant budoucího příjmu.

Metodické vymezení

Je nezbytné zdůraznit, že model A (agregovaný 10% pokles produktivity) a model B (vzdělávací diferenciace) nejsou kumulativní.

Vzdělávací propad představuje jeden z mechanismů, skrze které se agregovaný pokles produktivity může materializovat. Z tohoto důvodu nejsou hodnoty těchto dvou modelů sčítány.

Cílem jejich paralelního uvedení je:

- ukázat rozsah potenciální ztráty lidského kapitálu,
- a současně identifikovat konkrétní strukturální kanál, kterým může docházet k ekonomické erozi.

Modely pracují s v konstantních cenách roku 2024. Uvedené částky představují agregovanou ztrátu v reálném vyjádření bez započtení budoucí inflace.

4.7.3 Strukturální charakter ztrát

Identifikované ekonomické dopady mají tři odlišné povahy, které se liší časovým horizontem, mechanismem vzniku i makroekonomickým významem.

1. **Tokové ztráty**, tedy každoročně se opakující ekonomické náklady, které se bezprostředně promítají do veřejných rozpočtů a do aktuální ekonomické aktivity. Patří sem zejména snížená pracovní produktivita rodičů během soudního řízení, zvýšené výdaje zdravotního systému, čerpání sociálních transferů a výpadky daňových příjmů. Tyto náklady mají charakter krátkodobých či střednědobých finančních toků a jsou přímo měřitelné v ročních fiskálních statistikách.
2. **Kapitálové ztráty**, které představují snížení budoucí produkční kapacity ekonomiky. Tyto ztráty nejsou jednorázovým výdajem, ale znamenají trvalé oslabení lidského kapitálu – tedy snížení celoživotní příjmové trajektorie jednotlivců, jejich produktivity, zaměstnatelnosti a ekonomické adaptability. Z makroekonomického hlediska jde o erozi budoucího ekonomického potenciálu společnosti, která se může projevit desítky let.
3. **Mezigenerační efekty**, tedy přenos socioekonomického znevýhodnění do další generace. Snížený lidský kapitál rodiče, nižší vzdělávací aspirace či omezené ekonomické zdroje domácnosti zvyšují pravděpodobnost, že i následující generace dosáhne nižší úrovně vzdělání a příjmu. Tyto efekty představují strukturální riziko dlouhodobé reprodukce nerovností a mohou mít kumulativní dopad na ekonomický růst.

Rozlišení těchto tří povah dopadů je klíčové pro správnou interpretaci výsledků: zatímco tokové ztráty zatěžují současné veřejné rozpočty, kapitálové a mezigenerační ztráty oslabují budoucí růstový potenciál celé ekonomiky.

Z makroekonomického hlediska představují dlouhodobé kapitálové dopady významnější strukturální riziko než samotné krátkodobé fiskální výdaje.

4.8. Další ekonomické dopady

Dosud kvantifikované náklady vysoce konfliktních opatrovnických sporů představují přímé a sekundární ekonomické dopady identifikovatelné na úrovni produktivity, fiskálních toků a lidského kapitálu. Tyto hodnoty však nezohledňují širší makroekonomickou dynamiku, v níž se ekonomické ztráty dále šíří prostřednictvím multiplikačních efektů.

4.8.1 Multiplikační efekt snížené produktivity

V makroekonomii platí, že pokles příjmu jedné skupiny obyvatel se nepřenáší lineárně, ale prostřednictvím tzv. multiplikačního mechanismu. Snížený příjem znamená nižší spotřebu, nižší daňové odvody a nižší poptávku po službách a zboží, což dále snižuje ekonomickou aktivitu v dalších sektorech.

Pokud roční přímá ztráta dosahuje přibližně 8,9 miliardy Kč, skutečný dopad na ekonomickou aktivitu může být vyšší v závislosti na mezním sklonu ke spotřebě domácností. Empirické studie fiskálních multiplikátorů v otevřených ekonomikách střední Evropy se obvykle pohybují v rozmezí 1,2–1,6 (OECD, 2019; IMF, 2020). To znamená, že každá ztracená koruna může generovat dodatečnou ztrátu ekonomické aktivity ve výši 20–60 % nad původní přímý efekt.

Při konzervativním multiplikátoru 1,2 by tak roční ekonomický dopad mohl přesahovat 10,6 miliardy Kč. Při multiplikátoru 1,6 by se roční efekt blížil 14,2 miliardy Kč.

Tento efekt se týká zejména:

- lokální spotřeby domácností,
- sektoru služeb,
- regionálních ekonomik s vyšší koncentrací rozvodových sporů,
- veřejných rozpočtů na úrovni obcí a krajů.

4.8.2 Strukturální povaha ztrát

Ekonomické ztráty identifikované v této kapitole mají tři odlišné charakteristiky:

(1) Tokové ztráty

Jedná se o každoroční snížení produktivity rodičů a zvýšené fiskální výdaje. Tyto ztráty jsou relativně okamžité a přímo měřitelné.

(2) Kapitálové ztráty

Snížení lidského kapitálu dětí představuje strukturální ztrátu budoucí produkční kapacity ekonomiky. Nejde pouze o nižší individuální příjem, nýbrž o oslabení budoucího potenciálu ekonomického růstu.

Lidský kapitál je přitom klíčovým determinantem dlouhodobého růstu (Heckman, 2006; OECD, 2021). Pokud dochází k jeho systematickému oslabování, nejde o cyklický, nýbrž o strukturální problém.

(3) Mezigenerační ztráty

Intergenerační přenos socioekonomického znevýhodnění znamená, že ekonomický dopad není omezen na jednu generaci. Snížený lidský kapitál rodičů i dětí může ovlivnit vzdělávací a ekonomické možnosti jejich potomků (Currie & Almond, 2011).

Tento efekt je ekonomicky nejzávažnější, protože vytváří dlouhodobou reprodukci ztrát bez nutnosti dalších externích šoků.

4.8.2 Souhrnná tabulka ekonomických dopadů vysoce konfliktních sporů

Tabulka 4.7: Krátkodobé a střednědobé tokové dopady

Kategorie	Ročně	10 let
Ztráta produktivity rodičů	6,47 mld. Kč	64,7 mld. Kč
Dodatečné náklady zdravotního systému	0,45 mld. Kč	4,48 mld. Kč
Zvýšené sociální transfery	—	7,36 mld. Kč
Výpadek daňových a odvodových příjmů	—	12,42 mld. Kč
Celkem tokové dopady	≈ 6,92 mld. Kč ročně	≈ 88,96 mld. Kč za 10 let

Pozn.: Transferové a daňové dopady jsou modelovány jako kumulativní desetiletý efekt.

Tabulka 4.8: Dlouhodobé kapitálové dopady (alternativní modely)

Tyto modely nejsou sčítány

Model	Povaha	Agregovaná ztráta
Model A – 10% pokles celoživotní produktivity	Komplexní makro-odhad (včetně vzdělávacího efektu)	168,7 mld. Kč
Model B – Strukturální vzdělávací + intergenerační efekt	Konkrétní mechanismus snížení lidského kapitálu	126,52 mld. Kč

Pozn.: Model B představuje dílčí strukturální kanál, který je částečně zahrnut v modelu A. Hodnoty proto nejsou kumulovány.

Tabulka 4.9: Strukturální rozklad – dlouhodobé zdravotní náklady kohorty dětí

Krok výpočtu	Hodnota
Počet dětí v kohortě	76 678
Podíl se zvýšenou dlouhodobou zdravotní zátěží	15 %
Počet osob	11 502
Průměrný roční dodatečný náklad na osobu	25 000 Kč
Doba zvýšené zátěže	20 let
Náklad na 1 osobu	500 000 Kč
Agregovaný dlouhodobý zdravotní náklad	5 751 000 000 Kč
Zaokrouhleno	≈ 5,75 mld. Kč

Poznámka k metodice

Tento výpočet vychází z průměrného ročního nákladu na duševní zdraví na obyvatele v rozvinutých ekonomikách (OECD, 2021) a z konzervativního předpokladu, že 15 % kohorty dětí vystavených vysoce konfliktním sporům ponese zvýšenou zdravotní zátěž po dobu 20 let dospělého života.

Tato položka představuje strukturální ilustraci zdravotního kanálu dopadu a není sčítána s agregovaným 10% poklesem celoživotní produktivity ani s modelem vzdělávacích ztrát, neboť zvýšené zdravotní náklady představují jeden z mechanismů, skrze které se snížení lidského kapitálu může materializovat.

5. Fiskální náklady státu

5.1. Úvod

Vysoce konfliktní opatrovnická řízení nepředstavují pouze soukromý spor mezi rodiči. Jedná se zároveň o proces, který vyžaduje rozsáhlé zapojení veřejných institucí – zejména soudů, orgánů sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), soudních znalců a dalších podpůrných služeb, často také policie. Tyto instituce jsou financovány z veřejných rozpočtů, a konfliktní rodinné spory tak generují přímé fiskální náklady státu.

Opatrovnické řízení probíhá jako nesporné civilní řízení před okresním soudem, přičemž dítě je v řízení zastoupeno opatrovníkem, kterým je ve většině případů příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD).

V situaci vysoce konfliktního sporu se proces zpravidla rozšiřuje o:

- opakovaná soudní jednání
- vypracování znaleckých posudků
- opakované sociální šetření OSPOD
- výkon rozhodnutí či předběžná opatření

Tyto procesní kroky představují reálné náklady veřejných institucí, které dosud nejsou systematicky kvantifikovány v ekonomických analýzách rodinného práva.

5.2. Metodika odhadu

Výpočet fiskálních nákladů státu vychází z postupného odhadu počtu vysoce konfliktních opatrovnických sporů a délky jejich institucionálního řešení. Vzhledem k tomu, že české statistiky nevedou samostatnou kategorii „vysoce konfliktní opatrovnické řízení“, je model založen na kombinaci demografických dat a konzervativních institucionálních předpokladů.

Tabulka 5.1: Metodika výpočtu fiskálních nákladů

Krok výpočtu	Hodnota	Výpočet
Počet dětí ve vysoce konfliktních sporech (2015–2024)	76 678	Výsledek předchozí kapitoly studie
Průměrný počet dětí na spor	1,6	Demografický průměr ČSÚ
Počet opatrovnických sporů	47 924	$76\,678 \div 1,6$
Počet sporů ročně	4 792	$47\,924 \div 10$

Průměrná délka řízení	5 let	konzervativní scénář
Průměrný počet jednání za rok	4	odhad na základě praxe opatrovnických sporů
Celkový počet jednání na spor	20	5 × 4

Interpretace metodiky

Výsledkem metodického odhadu je přibližně **47 924 vysoce konfliktních opatrovnických sporů za desetileté období**, což odpovídá přibližně **4 792 sporům ročně**.

Při konzervativním předpokladu pětileté délky řízení a průměrně čtyř soudních jednání ročně proběhne v jednom vysoce konfliktním sporu přibližně **20 soudních jednání**.

Tento počet představuje základní procesní jednotku, na kterou jsou v následujících kapitolách aplikovány odhady fiskálních nákladů jednotlivých institucí – zejména soudního systému a orgánů sociálně-právní ochrany dětí.

5.3. Náklady soudního systému

V případě vysoce konfliktních řízení je zatížení soudů výrazně vyšší než u standardních rodinných sporů, protože řízení je často doprovázeno opakovanými návrhy, odvoláními, předběžnými opatřeními a opakovaným dokazováním.

Ekonomické náklady soudního systému zahrnují především:

- práci soudce
- práci vyšších soudních úředníků
- administrativní aparát soudu
- provoz soudní infrastruktury

Podle analýz efektivity justice v evropských zemích publikovaných Radou Evropy (CEPEJ – *European Commission for the Efficiency of Justice*) se průměrné náklady jednoho soudního jednání v civilním řízení pohybují přibližně mezi **10 000 a 30 000 Kč v přepočtu na institucionální náklady** (CEPEJ, 2022).

Pro účely této studie je použit **konzervativní odhad 15 000 Kč na jedno soudní jednání**, který reflektuje relativně nižší nákladovou úroveň justice ve střední Evropě.

Na základě metodiky uvedené v kapitole 5.2 lze předpokládat, že vysoce konfliktní opatrovnický spor zahrnuje přibližně **20 soudních jednání během pěti let řízení**.

Tabulka 5.2: Výpočet nákladů soudního systému

Krok výpočtu	Hodnota	Výpočet / zdroj
Počet nových sporů ročně	4 792	výsledek kapitoly 8.2
Průměrný počet jednání na spor	20	metodický odhad
Náklad na jedno soudní jednání	15 000 Kč	CEPEJ – evropské průměry civilní justice
Náklad na jeden spor	300 000 Kč	20 × 15 000
Roční náklad soudního systému	1 437 600 000 Kč	4 792 × 300 000
Zaokrouhlený roční náklad	≈ 1,44 mld. Kč	zaokrouhlení
Náklad za 10 let	14 376 000 000 Kč	× 10
Zaokrouhlený desetiletý náklad	≈ 14,38 mld. Kč	zaokrouhlení

Konzervativní model ukazuje, že vysoce konfliktní opatrovnická řízení představují pro soudní systém v České republice fiskální náklad přibližně 1,44 miliardy Kč ročně.

Za sledované desetileté období tak může kumulativní zátěž soudního systému dosahovat přibližně 14,38 miliardy Kč.

5.4. Administrativní náklady justice

Vedle samotných soudních jednání generují opatrovnická řízení také řadu administrativních nákladů spojených s provozem soudního systému. Tyto náklady zahrnují zejména:

- evidenci a správu soudních spisů
- administrativní podporu soudních jednání
- doručování soudních rozhodnutí a výzev účastníkům řízení
- archivaci dokumentace
- práci soudní kanceláře a dalších administrativních pracovníků

Tyto činnosti jsou nedílnou součástí každého soudního řízení a představují samostatnou složku institucionálních nákladů justice. Přestože přesná struktura těchto nákladů není v českých statistikách publikována na úrovni jednotlivých typů řízení, lze je odhadnout na základě konzervativního modelu nákladů na administrativní obsluhu jednoho soudního případu.

Pro účely této studie je použit konzervativní odhad **10 000 Kč administrativních nákladů na jedno řízení**, který zahrnuje práci soudní kanceláře, evidenční činnost, doručování a další provozní úkony.

Tabulka 5.3: Výpočet administrativních nákladů justice

Krok výpočtu	Hodnota	Výpočet
Počet nových sporů ročně	4 792	výsledek kapitoly 8.2
Administrativní náklad na spor	10 000 Kč	konzervativní odhad
Roční administrativní náklad	47 920 000 Kč	$4\,792 \times 10\,000$
Zaokrouhlený roční náklad	≈ 0,05 mld. Kč	—
Náklad za 10 let	479 200 000 Kč	$\times 10$
Zaokrouhlený desetiletý náklad	≈ 0,48 mld. Kč	—

Administrativní náklady justice představují relativně menší, avšak systematickou složku celkových fiskálních výdajů spojených s řešením vysoce konfliktních opatrovnických sporů. Konzervativní model ukazuje, že tyto náklady mohou dosahovat přibližně **0,05 miliardy Kč ročně**, což odpovídá přibližně **0,48 miliardy Kč za desetileté období**.

Konzervativní model ukazuje, že vysoce konfliktní opatrovnická řízení představují pro soudní systém v České republice fiskální náklad přibližně 0,86 miliardy Kč ročně.

Za sledované desetileté období tak může kumulativní zátěž soudního systému dosahovat přibližně 8,6 miliardy Kč.

Tyto náklady představují přímé institucionální výdaje spojené s fungováním soudního systému při řešení vysoce konfliktních opatrovnických sporů. Zahrnují jak náklady na samotné soudní řízení – zejména práci soudců, vyšších soudních úředníků a provoz soudní infrastruktury – tak administrativní náklady spojené s evidencí řízení, správou soudních spisů, doručováním rozhodnutí a další administrativní činností soudního aparátu.

Uvedené částky přitom nezahrnují širší ekonomické dopady těchto sporů, jako jsou ztráty produktivity rodičů, zvýšené náklady zdravotního systému nebo dlouhodobé dopady na lidský kapitál dětí, které byly analyzovány v předchozích kapitolách studie.

Vysoce konfliktní opatrovnická řízení tak nepředstavují pouze sociální a právní problém, ale také měřitelnou institucionální zátěž pro soudní systém a jeho administrativní kapacity.

5.5. Náklady orgánů sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD)

Orgány sociálně-právní ochrany dětí představují klíčového institucionálního aktéra v opatrovnických řízeních. V souladu se zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, vystupují v soudním řízení jako opatrovník nezletilého dítěte a zastupují jeho zájmy před soudem.

V praxi činnost OSPOD zahrnuje zejména:

- sociální šetření v rodině
- rozhovory s rodiči a dítětem
- komunikaci se školami a dalšími institucemi
- vypracování zpráv pro soud
- účast na soudních jednáních

Ve vysoce konfliktních sporech je intenzita těchto činností výrazně vyšší než u standardních opatrovnických řízení, protože sociální pracovníci musí situaci monitorovat dlouhodobě a opakovaně.

Pro účely fiskálního modelu byl použit konzervativní odhad rozsahu práce OSPOD.

Tabulka 5.4: Výpočet nákladů OSPOD

Krok výpočtu	Hodnota	Výpočet
Počet sporů ročně	4 792	výsledek kapitoly 8.2
Počet úkonů OSPOD na spor	10	sociální šetření, zprávy, účast u soudu
Průměrná délka úkonu	3 hodiny	odborný odhad
Celkový počet hodin na spor	30 hodin	10×3
Náklad práce sociálního pracovníka	600 Kč / hod	včetně režijních nákladů
Náklad na jeden spor	18 000 Kč	30×600
Roční náklad OSPOD	86 256 000 Kč	$4 792 \times 18 000$
Zaokrouhlený roční náklad	≈ 0,086 mld. Kč	—
Náklad za 10 let	862 560 000 Kč	$\times 10$
Zaokrouhlený desetiletý náklad	≈ 0,86 mld. Kč	—

Konzervativní model naznačuje, že vysoce konfliktní opatrovnická řízení generují pro systém sociálně-právní ochrany dětí náklady přibližně **86 milionů Kč ročně**.

Za desetileté období tak může kumulativní fiskální zátěž dosáhnout přibližně **0,86 miliardy Kč**.

Je pravděpodobné, že skutečné náklady mohou být vyšší, protože model nezahrnuje širší institucionální náklady, jako jsou metodická podpora, supervize pracovníků nebo dlouhodobé monitorování rodin po skončení soudního řízení.

5.6. Souhrnná tabulka fiskálních nákladů státu

Na základě předchozích kapitol lze sestavit agregovaný odhad přímých fiskálních nákladů veřejného sektoru spojených s řešením vysoce konfliktních opatrovnických sporů. Do modelu jsou zahrnuty pouze ty institucionální výdaje, které jsou přímo financovány z veřejných rozpočtů, zejména náklady soudního systému, orgánů sociálně-právní ochrany dětí a administrativní náklady justice.

Znalecké posudky nejsou v této kapitole zahrnuty, protože jsou ve většině případů hrazeny účastníky řízení formou soudem uložené zálohy a představují tak primárně soukromé náklady rodičů.

Tabulka 5.5: Fiskální náklady státu spojené s vysoce konfliktními opatrovnickými spory

Kategorie	Roční náklad	Náklad za 10 let
Soudní systém	1,44 mld. Kč	14,4 mld. Kč
OSPOD	0,086 mld. Kč	0,86 mld. Kč
Administrativní náklady justice	0,05 mld. Kč	0,48 mld. Kč

Tabulka 5.6: Celkové fiskální náklady

Kategorie	Hodnota
Celkové roční náklady	≈ 1,576 mld. Kč
Zaokrouhlený roční náklad	≈ 1,6 mld. Kč
Celkové náklady za 10 let	≈ 15,76 mld. Kč
Zaokrouhlený desetiletý náklad	≈ 16 mld. Kč

Konzervativní model ukazuje, že vysoce konfliktní opatrovnická řízení představují pro veřejné rozpočty České republiky přímou fiskální zátěž přibližně **1,6 miliardu Kč ročně**. Za sledované desetileté období tak kumulativní náklady státu mohou dosahovat přibližně **16 miliard Kč**.

Tyto náklady představují výhradně institucionální výdaje spojené s fungováním systému řešení sporů, zejména provoz soudního systému, činnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí a administrativní náklady justice. Model nezahrnuje širší ekonomické dopady analyzované v předchozích kapitolách studie, jako jsou ztráty produktivity rodičů, zvýšené zdravotní náklady nebo dlouhodobé dopady na lidský kapitál dětí.

Je rovněž důležité zdůraznit, že znalci, mediátoři a právní zastoupení jsou ve většině případů hrazeni samotnými účastníky řízení a představují tak především soukromé náklady rodičů, nikoli přímou fiskální zátěž státu.

Výsledky naznačují, že vysoce konfliktní opatrovnická řízení nepředstavují pouze individuální rodinné spory, ale také měřitelnou institucionální zátěž veřejného sektoru. Přestože přímé fiskální náklady justice a sociálních služeb jsou ve srovnání s celkovým objemem veřejných výdajů relativně omezené, jejich význam spočívá především v tom, že představují pouze jednu část širších ekonomických dopadů tohoto fenoménu.

Pokud jsou tyto fiskální náklady interpretovány v kontextu širších ekonomických důsledků identifikovaných v předchozích kapitolách – zejména ztrát produktivity rodičů, zvýšených zdravotních nákladů a dlouhodobého oslabení lidského kapitálu části dotčené kohorty dětí – ukazuje se, že vysoce konfliktní opatrovnická řízení mohou mít pro společnost výrazně širší ekonomické důsledky, než naznačují samotné institucionální náklady jejich řešení.

Z makroekonomického hlediska tak nejde pouze o otázku efektivity soudního systému, ale také o otázku ochrany lidského kapitálu a dlouhodobé ekonomické stability společnosti.

Závěr

Vysoce konfliktní opatrovnická řízení nejsou okrajovým jevem rodinného práva. Analýza provedená v této studii ukazuje, že během posledního desetiletí mohlo být v České republice těmito spory zasaženo přibližně **76 tisíc dětí**. To odpovídá populaci středně velkého města. Přesto je tento fenomén v odborné i veřejné debatě často interpretován především jako individuální selhání rodičů, nikoli jako strukturální problém systému.

Ekonomická analýza provedená v této studii naznačuje, že skutečný rozsah dopadů je výrazně širší. Na institucionální úrovni představují vysoce konfliktní opatrovnická řízení přímé fiskální náklady pro veřejné rozpočty. Konzervativní model ukazuje, že samotné fungování soudního systému, administrativní zátěž justice a činnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí může stát přibližně **1,6 miliardu Kč ročně**, což odpovídá přibližně **16 miliardám Kč za desetileté období**.

Tyto náklady však představují pouze první vrstvu ekonomických dopadů. Daleko významnější jsou ekonomické důsledky, které konfliktní řízení vytvářejí mimo samotný soudní systém. Dlouhodobé rodinné konflikty spojené s opatrovnickými spory jsou často doprovázeny zvýšeným psychickým stresem, zdravotními obtížemi a výrazným poklesem pracovní produktivity rodičů. Konzervativní model založený na dostupných datech naznačuje, že ztráta produktivity rodičů může dosahovat přibližně **8,9 miliardy Kč ročně**, tedy téměř **89 miliard Kč za desetileté období**.

Další významnou vrstvu představují sekundární sociální dopady, jako je zvýšené čerpání sociálních transferů, vyšší pravděpodobnost dlouhodobé nezaměstnanosti nebo snížené daňové příjmy státu. Tyto efekty v dlouhodobém horizontu představují další desítky miliard korun.

Největší a zároveň nejméně viditelnou část ekonomických ztrát však představují dopady na děti.

Výzkumy z oblasti psychologie, ekonomie vzdělávání a veřejného zdraví opakovaně ukazují, že chronický rodinný konflikt a dlouhodobá institucionální nejistota mohou negativně ovlivnit vzdělávací výsledky, pracovní uplatnění i zdravotní stav v dospělosti. Pokud je byt jen část kohorty dětí vystavena těmto faktorům v kritickém období vývoje, může to vést k měřitelnému oslabení jejich celoživotní ekonomické produktivity.

Konzervativní model použitý v této studii odhaduje, že ztráta lidského kapitálu části dotčené generace může dosahovat přibližně **127 až 169 miliard Kč** v celoživotním horizontu.

Pokud jsou všechny tyto vrstvy ekonomických dopadů posuzovány společně, ukazuje se, že vysoce konfliktní opatrovnická řízení mohou představovat ekonomický problém v rozsahu **stovek miliard korun** v horizontu jedné generace.

Tabulka 6.1: Ekonomické ztráty

Kategorie dopadu	Roční dopad	Dopad za 10 let
Fiskální náklady státu (soudy, OSPOD, administrativa)	≈ 1,6 mld. Kč	≈ 10 mld. Kč
Ztráta produktivity rodičů	≈ 6,5 mld. Kč	≈ 65 mld. Kč
Sekundární ekonomické dopady (zdravotní systém, transfery, daně)	≈ 0,4 mld. Kč	≈ 4 mld. Kč
Tokové ekonomické dopady celkem	≈ 8,9 mld. Kč ročně	≈ 89 mld. Kč
Ztráta lidského kapitálu části kohorty dětí	—	127–169 mld. Kč

Ekonomické ztráty však představují pouze část problému. Finanční dopady lze vyčíslit. Ztracené dětství nikoli. Dítě, které vyrůstá v prostředí dlouhodobého rodičovského konfliktu doprovázeného opakovanými soudními zásahy, může čelit nejistotě, stresu a narušeným vztahům v období, kdy by mělo být jeho primárním prostředím stabilní rodinné zázemí. Pokud tento stav trvá roky, může zásadně ovlivnit jeho psychický vývoj, vztah k autoritám i schopnost vytvářet stabilní vztahy v dospělosti.

Paradoxem současného systému je, že instituce, jejichž úkolem je děti chránit, se mohou v některých případech stát součástí procesu, který konflikt prodlužuje. Opatrovnický spor se pak postupně mění z rodinného problému v dlouhodobý institucionální proces, který má vlastní dynamiku a může trvat mnoho let.

Tato studie nepředkládá obvinění jednotlivých institucí ani jednotlivých rozhodnutí. Upozorňuje však na strukturální riziko systému, v němž může vzniknout situace, kdy stát – přestože jedná s úmyslem chránit – ve výsledku přispívá k prodlužování konfliktu a jeho důsledků.

Pokud je tento předpoklad alespoň částečně pravdivý, nejde pouze o otázku rodinného práva. Jde o otázku fungování veřejných institucí, ochrany dětí a dlouhodobé ochrany lidského kapitálu společnosti. Stát může být v opatrovnických sporech arbitrem. Neměl by se však stát jejich spolutvůrcem. A pokud systém v některých případech konflikty místo jejich řešení prodlužuje, je legitimní položit nepříjemnou otázku:

Kolik dětí musí tímto procesem projít, než začneme systém skutečně měnit?

Ekonomická analýza této studie ukazuje ztráty v řádu stovek miliard korun. Tyto částky však nejsou největším problémem. Největší ztrátou jsou roky života dětí strávené v konfliktech, které měl systém ukončit – a nedokázal to. Pokud stát nedokáže ochránit děti před destruktivními konflikty dospělých, pak nejde pouze o problém rodinného práva. Jde o otázku, jakou hodnotu má v našem systému samotné dětství.

Použité zdroje

- Amato, P. R. (2010). Research on divorce: Continuing trends and new developments. *Journal of Marriage and Family*, 72(3), 650–666. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00723.x>
- Bellis, M. A., Hughes, K., Ford, K., Ramos Rodriguez, G., Sethi, D., & Passmore, J. (2019). Life course health consequences and associated annual costs of adverse childhood experiences across Europe and North America: A systematic review and meta-analysis. *The Lancet Public Health*, 4(10), e517–e528. [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(19\)30145-8](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(19)30145-8)
- Black, S. E., & Devereux, P. J. (2011). Recent developments in intergenerational mobility. In O. Ashenfelter & D. Card (Eds.), *Handbook of Labor Economics* (Vol. 4B, pp. 1487–1541). Elsevier.
- Bourdieu, P. (1998). *Practical reason: On the theory of action*. Stanford University Press.
- Case, A., & Paxson, C. (2010). Causes and consequences of early-life health. *Demography*, 47(S1), S65–S85.
- CEPEJ (2022). *European Judicial Systems – CEPEJ Evaluation Report*. Council of Europe.
- Chetty, R., Hendren, N., Kline, P., & Saez, E. (2014). Where is the land of opportunity? The geography of intergenerational mobility in the United States. *Quarterly Journal of Economics*, 129(4), 1553–1623.
- Coase, R. H. (1960). The problem of social cost. *Journal of Law and Economics*, 3, 1–44.
- Currie, J., & Almond, D. (2011). Human capital development before age five. In O. Ashenfelter & D. Card (Eds.), *Handbook of Labor Economics* (Vol. 4B, pp. 1315–1486). Elsevier.
- Český statistický úřad. (2015–2024). *Rozvody a děti při rozvodu – časové řady*. Praha: ČSÚ.
- Emery, R. E. (2012). *Renegotiating family relationships: Divorce, child custody, and mediation* (2nd ed.). Guilford Press.
- Farmer, P. (2004). An anthropology of structural violence. *Current Anthropology*, 45(3), 305–325.
- Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., Koss, M. P., & Marks, J. S. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults. *American Journal of Preventive Medicine*, 14(4), 245–258.

- Galtung, J. (1969). Violence, peace, and peace research. *Journal of Peace Research*, 6(3), 167–191.
- Goetzl, R. Z., Long, S. R., Ozminkowski, R. J., Hawkins, K., Wang, S., & Lynch, W. (2004). Health, absence, disability, and presenteeism cost estimates of certain physical and mental health conditions. *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 46(4), 398–412.
- Heckman, J. J. (2006). Skill formation and the economics of investing in disadvantaged children. *Science*, 312(5782), 1900–1902. <https://doi.org/10.1126/science.1128898>
- Heckman, J. J., & Masterov, D. V. (2007). The productivity argument for investing in young children. *Review of Agricultural Economics*, 29(3), 446–493.
- Johnston, J. R. (1994). High-conflict divorce. *The Future of Children*, 4(1), 165–182.
- Kelly, J. B. (2000). Children's adjustment in conflicted marriage and divorce: A decade review of research. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 39(8), 963–973.
- Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. (2015–2024). *Zprávy o činnosti orgánů sociálně-právní ochrany dětí*. Praha: MPSV ČR.
- Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Statistiky sociálně-právní ochrany dětí*.
- Ministerstvo spravedlnosti České republiky. (2015–2024). *Statistiky soudních řízení ve věcech péče o nezletilé*. Praha: MSp ČR.
- Nejvyšší soud České republiky. (2015–2024). *Judikatura ve věcech péče o nezletilé*.
- OECD. (2015). *Fit mind, fit job: From evidence to practice in mental health and work*. OECD Publishing.
- OECD. (2018). *A broken social elevator? How to promote social mobility*. OECD Publishing.
- OECD. (2021). *A new benchmark for mental health systems: Tackling the social and economic costs of mental ill-health*. OECD Publishing.
- OECD. (2022). *Health at a glance: Europe 2022*. OECD Publishing.
- Scott, J. C. (1998). *Seeing like a state: How certain schemes to improve the human condition have failed*. Yale University Press.
- Ústavní soud České republiky. (2015–2024). *Nálezy ve věcech nejlepšího zájmu dítěte a práva dítěte být slyšeno*.

VÚPSV (2018). *Systém sociálně-právní ochrany dětí v České republice*. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí.

World Health Organization. (2016). *Preventing child maltreatment: A guide to taking action and generating evidence*. WHO Press.

World Health Organization. (2022). *World mental health report: Transforming mental health for all*. WHO Press.